

Aan: Cultuurwoordvoerders Tweede Kamer der Staten-Generaal
Van: Museumvereniging
Datum: 12 juni 2019
Betreft: Inbreng Museumvereniging bij 'Hoorzitting uitgangspunten cultuurbeleid 20 juni 2019'

De Museumvereniging zet als brancheorganisatie van ruim 400 Nederlandse musea in deze notitie graag haar zienswijze uiteen op het besteladvies van de Raad voor Cultuur en de uitgangspuntenbrief voor het cultuurbeleid voor de periode 2021-2024 van Minister Van Engelshoven.

Extra investeringen voor een sterkere binding van alle inwoners van ons land met museale collecties, dat is de rode draad in de uitgangspuntenbrief van minister Van Engelshoven. In deze brief zet zij haar cultuurbeleid uiteen voor het jaar 2020 en de periode 2021-2024. De musea zijn blij met de erkenning die uit deze investeringen blijkt; de rijksmusea steunen de overheveling naar de Erfgoedwet. Het is een gemiste kans dat de minister het besteladvies van de Raad voor Cultuur niet volgt, waar het gaat om €2 miljoen extra voor kleinere en kwetsbare musea. Verder vraagt de Museumvereniging middelen voor eerlijke beloningen, voor capaciteit en competenties van conservatoren en voor kennis en kunde van museummedewerkers.

1. Eerlijke beloning vereist €2,5 miljoen extra voor rijksmusea

De meerjarige zekerheid die rijksmusea in de Erfgoedwet krijgen, verstevigt het fundament van deze musea. De minister wil hen stimuleren tot vernieuwing, educatie & participatie en eerlijke beloningen. Daarom stelt zij toepassing van de Fair Practice Code als subsidievoorwaarde. Gezamenlijk onderzoek van Kunsten'92 en de Museumvereniging heeft inzichtelijk gemaakt dat voor toepassing van de Fair Practice Code door de rijksmusea ten minste €2,5 miljoen extra per jaar benodigd is. Ruwweg twee derde betreft een tekortschietende beloning en een derde betreft onbetaald structureel overwerk. Het gaat om 1,5% van de personele lasten van de rijksmusea. Indexatie voor 2017-2021 vraagt daarenboven €15,4 miljoen.

Goed opdrachtgeverschap en goed werkgeverschap zijn van wezenlijk belang voor een gezond bestel van musea in Nederland. Nu en in de toekomst. Als de minister deze middelen niet beschikbaar stelt, dan is het onvermijdelijk dat het aantal tentoonstellingen en medewerkers in musea afneemt. De minister stelt dat eerlijke beloning belangrijker is dan de kwantiteit van de productie en werkgelegenheid, maar reorganiseren voor een eerlijke beloning is geen oplossing. De Museumvereniging zet in op versterking van financiële betrokkenheid met ten minste €2,5 miljoen bij de overheveling van de rijksmusea naar de Erfgoedwet.

2. Verantwoordelijkheden van overheden voor de collectie Nederland

Het is positief dat de minister het besteladvies van de Raad voor Cultuur overneemt om gemeentelijke en provinciale musea te ondersteunen. Zij doet dit door in de basisinfrastructuur voor publiekstaken jaarlijks per provincie €0,25 miljoen voor één museum ter beschikking te stellen. Dit in aanvulling op de verantwoordelijkheid die provinciale en gemeentelijke overheden hebben voor vergroting van het draagvlak voor musea. Vice versa zou moeten gelden dat deze overheden ook verantwoordelijkheid nemen voor de rijksmusea in hun omgeving.

3. €2 miljoen ontbreekt nog voor kleinere en kwetsbare musea vanaf 2020

Het is een gemiste kans dat de minister het besteladvies van de Raad voor Cultuur niet volgt, waar het gaat om €2 miljoen extra voor kleinere en kwetsbare musea vanaf 2020. De voorgestelde impuls van jaarlijks €1 miljoen via een regeling bij het Mondriaan Fonds is een sigaar uit eigen doos voor met name de helft van de middelgrote en kleine musea die nog altijd rode cijfers schrijven.

Er zijn veel kleine musea die met een grote dosis enthousiasme, maar slechts een minimale omzet, draaiende worden gehouden door enkele betaalde personeelsleden en door vrijwilligers. Hoewel musea in 2017 voor het eerst meer verdienden dan zij aan subsidies ontvingen, draait nog steeds de helft van de kleine en kwetsbare musea rode cijfers. Terwijl alleen alle musea samen, ook de kleinere musea in de regio, het héle verhaal vertellen van ons gezamenlijke erfgoed en het grote verhaal van de mensheid en de wonderen van techniek en natuur.

4. Capaciteit & competentie conservatoren en kennis & kunde museummedewerkers

De Museumvereniging vindt het zorgelijk dat de minister geen aandacht besteedt aan de capaciteit & competenties van conservatoren en kennis & kunde van museummedewerkers. Alleen door de deskundige inzet van alle medewerkers en vrijwilligers kunnen de Nederlandse musea zo'n 80 miljoen voorwerpen bewaren voor de toekomst, nader onderzoeken en op aansprekende wijze presenteren.

De afgelopen jaren hebben musea de forse bezuinigingen grotendeels opgevangen door een ondernemender aanpak. Het eigen inkomen van musea is daardoor voor het eerst hoger dan de ontvangen subsidies. Bovendien is in de afgelopen vier jaar het aantal museumbezoeken met 30% gestegen. De ondernemender aanpak vergt niet alleen andere competenties van museummedewerkers, maar vraagt ook een grotere aantrekkingskracht van musea op de arbeidsmarkt aandacht om voldoende kennis en kunde op nieuwe terreinen in te laten stromen (zoals marketing, fondsenwerving, e-depot) en tijdig nieuwe talenten (zoals conservatoren) op te leiden.

De ondernemender aanpak zorgde er ook voor dat werkdruk twee keer zo hard is gestegen dan gemiddeld in de sector, met 32%. Tegelijkertijd is er sprake van een uitstroom van kennis en ervaring op het terrein van museale collecties en het beslag dat bruikleenverkeer op de capaciteit legt. Redelijke beloning en investeringen in kennis, kunde en capaciteit voor collectietaken vragen om extra middelen.

Kerncijfers museale arbeidsmarkt

Ruim 40.000 mensen zetten zich dagelijks in voor meer dan 400 musea die samen bijna 32 miljoen bezoek per jaar ontvangen. Zij vormen de ruggengraat van onze museale collecties. De werkgelegenheid is in 2017 met bijna 5% gegroeid; de loonkosten bedragen circa 43% van de totale kosten. Van de 13.000 betaalde medewerkers is 71% in vaste dienst. Circa 60% van de musea heeft minder dan 3 betaalde krachten. Er zijn ongeveer 27.000 vrijwilligers werkzaam in musea. Een zeer belangrijke groep mensen zonder wie de museumsector niet zou kunnen bestaan. Ongeveer 1 op de 7 musea draait volledig op vrijwilligers.